

SOXTA YANGILIKLAR VA ULARNING JAMIYATGA TA'SIRI

*O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Xalqaro jurnalistika fakulteti 1 -kurs talabsi
AXIZ 2403 Isomiddinova Ruhsora Muhiddin qizi*

Soxta yangiliklar — bugungi zamon axborot makonining eng katta muammolaridan biridir. Axborot texnologiyalari rivojlanib, internet va ijtimoiy tarmoqlar hayotimizga chuqur kirib kelgani sari, noto'g'ri, yolg'on yoki manipulyativ axborotlarning tarqalishi ham ortib bormoqda. Soxta yangiliklar jamiyatda turli salbiy oqibatlarga olib keladi, shuningdek, insonlarning dunyoqarashi va qaror qabul qilish jarayonlarini buzadi.

Soxta yangiliklar nima?

Soxta yangiliklar — bu noto'g'ri, asossiz yoki qasddan buzilgan ma'lumotlar bo'lib, ularning asosiy maqsadi odamlarni chalg'itish, fikrini o'zgartirish yoki noto'g'ri qarorlar qabul qilishga undashdir. Ular ko'pincha ijtimoiy tarmoqlarda, bloglarda yoki noma'lum manbalarda tarqaladi va ko'pchilik tomonidan haqiqat sifatida qabul qilinadi.

Jamiyatga ta'siri

1. **Ijtimoiy bo'linishlarni kuchaytiradi.** Soxta yangiliklar odamlar o'rtasida ishonchsizlikni kuchaytiradi, guruhlararo qarama-qarshiliklarni oshiradi. Bu esa jamiyatda nafrat va g'azabni kuchaytirib, birdamlikni kamaytiradi.
2. **Demokratiyaga tahdid soladi.** Siyosiy jarayonlarda soxta yangiliklar saylovchilarni chalg'itishi, ularning haqiqatdan yiroq qarorlar qabul qilishiga sabab bo'ladi. Bu demokratik jarayonlarni buzadi va siyosiy beqarorlikka olib keladi.
3. **Jamoatchilik xavfsizligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.** Soxta yangiliklar orqali noto'g'ri ma'lumotlar tarqalishi odamlarning sog'lig'i, xavfsizligi yoki tabiiy ofatlar haqidagi to'g'ri xabarlardan chalg'ishiga olib keladi. Misol uchun, pandemiya davrida noto'g'ri sog'liq ma'lumotlari ko'plab odamlarni xavf ostiga qo'ygan.
4. **Ishtirokchilarning axborot savodxonligini pasaytiradi.** Odamlar ko'pincha o'zlarining o'rganish, tahlil qilish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini ishlatmay, tezkor va yengil qabul qiladigan axborotga tayanadi. Bu holat axborot savodxonligini pasaytiradi.

Soxta yangiliklarga qarshi kurashish yo'llari

- **Axborot manbalarini tekshirish.** Har bir xabarni bir nechta ishonchli manbalardan tasdiqlash muhim.

- **Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.** Odamlarni ma'lumotlarni tanqidiy ko'z bilan ko'rishga o'rgatish kerak.
- **Axborot savodxonligi bo'yicha ta'lim.** Maktablarda va jamoat joylarda axborot savodxonligi bo'yicha treninglar o'tkazish samarali bo'ladi.
- **Ijtimoiy tarmoqlar va platformalarning javobgarligi.** Ular soxta yangiliklarni aniqlash va o'chirish uchun yangi texnologiyalarni joriy qilishi lozim.

Xulosa

Soxta yangiliklar zamonaviy jamiyatning jiddiy muammosi bo'lib, uni bartaraf etish uchun har bir inson o'zining axborot qabul qilishdagi mas'uliyatini oshirishi, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishi lozim. Shu bilan birga, hukumat, ta'lim muassasalari va axborot platformalari ham birgalikda ishlash orqali haqiqatni himoya qilish va jamiyatning barqarorligini ta'minlashga xizmat qilishi kerak.